

Ľudia na vidieku si nevážia to, že žijú v pomerne čistom prostredí. Nechápu, že majú obrovské šťastie, že nemusia počúvať hučiacu autá, že môžu vybehnúť do lesa nazbierať si huby. Nevážia si to, lebo ani nevedia, že sú ľudia, ktorí takúto možnosť nemajú. Pokladajú to za samozrejmosť. Preto bez pocitu viny napchajú odpadky do vriec a vyhodia ich do výmoľa. Ved' to robí aj sused. Ľudia žijú a z prírody si berú aj to, čo nepočujú. Ak môžu iní, prečo nie aj ja?

Vidiek už nebude mať nikdy takú podobu ako kedysi. Už to nebudú ľudia milujúci a chrániaci si svoje okolie. Samozrejme, že sa nájdu aj takí, ktorí nebudú robiť veci len preto, že to robí sused. Zostáva nám len veriť, že sa ich bude čoraz viac.

Katarína Ravasová

Otázky a námety na diskusiu

Prof. Ružička: Globalizácia stiera regionálne tradície.

Potok ako samočistiaci prostriedok na dedine, lebo to odplaví z očí.

Návraty z mesta na vidiek.

Pokrok odpútal obyvateľov vidieka od prírody, ktorá bola predtým ich životkou.

Badín, M.: Život na vidieku je zdravší, pokojnejší, jednoduchší. Nezáleží správanie ľudí od každého z nich, či sú z vidieka, alebo z mesta?

De Carvalho João, I. F.: Aj ľudia, ktorí bývajú v meste, môžu byť bývalými obyvateľmi vidieka. Záleží, aký štýl života si vyberú.

Diko, D.: Potreba zvyšovania environmentálneho povedomia na dedinách. Možno to už nebude ani reálne, nakoľko starší občania to neberú tak vážne.

Hološková, B.: Ľudia v meste majú menej zelene, preto si viac vážia každý náznak prírody, ktorý im poskytuje bývanie.

Kilmajerová, V.: Ľudia na vidieku sú v oblasti ekológie nevedomí, nevzdelaní. Nevidia súvislosti a vzťahy.

Kocincová, B.: Na dnešnom vidieku chýba spätosť s prírodou.

Kulová, M.: Nie každá dedina je rovnaká. Problém bude asi v prechode na používanie niektorých neprirodných materiálov v každodennom živote. Nemyslím, že si ľudia prírodu nevážia, len nevedia, aké má znečisťovanie následky.

Matúšová, Z.: Ľudia sú otvorení novým technológiám, ale prírodu nepoznajú, iba ak z fotografií. Starí ľudia sú nepoučiteľní, berú prírodu, že bola aj bude, ale v akom stave, to ich netrápi. Berú prírodu ako samozrejmosť, lebo v nej vyrastali a majú ju stále „po ruke“.

Nováková, J.: Myslím si, že život na vidieku má svoje čaro. Život v meste sa mi zdá jednoduchší.

Rozhodnúť sa, kde budem žiť, je ako položiť si otázku: „Budem žiť zdravšie, menej uponáhľane alebo nezdravo, stresujúcejšie? Okrem toho je tu hľadisko finančné a možnosť zamestnania.“

Olčák, M.: Spätosť s prírodou sa stráca. Každý má svoje starosti, problémy a nemá čas myslieť na prírodu. Je to na škodu vecí. Záleží len od jednotlivca. Keď chce, tak to ide.

Oravcová, M.: Pôvodný vidiecky človek spätý s prírodou mizne. Príroda je považovaná za samozrejmosť, ktorá tu bola, je, aj bude.

Palúch, M.: Nie som si istý, či vzťah k prírode súvisí s bydliskom. Je to skôr o uvedomelosti obyvateľov.

Záchenská, M.: Ľudia si uvedomia cenu niečoho až vtedy, keď to strácajú. Myšlienka eseje veľmi dobrá.

Zajková, Z.: Autorkina babka mi pripomína celkom môjho dedka.

Vidiek a mesto – tradície verzus pokrok

Vidiek a mesto. Dva odlišné typy sídel, ktoré obývame, a predsa sú od nepamäti tak úzko spojené. Ja sám som prežil 20 rokov v meste a teraz žijem na vidieku. Takémuto presťahovaniu sa odborné vraví citizácia. Na vidiek a na mesto sa môžeme pozeráť z rôznych pohľadov. Môžeme sa pozeráť ako obyčajní ľudia, ekológovia, environmentalisti alebo geografi. Nech už je uhol pohľadu akýkoľvek, stále sú tu dva odlišné typy sídla, dva typy ľudí, dva typy životného štýlu, dva odlišné svety.

Pozrime sa bližšie na vidiek. Mnohé obce sa desaťročia nemenili. Načo aj? Život v nich plynul svojím vlast-

ným tempom, bez zbytočného náhle-
nia. Dokonca aj v obciach, ktoré sa stali satelitmi miest, možno vidieť, tak ako kedysi, ľudí sedieť pred svojimi starými chalúpkami, či starčeka kráčať vedľa voza, ťahaného dvoma volmi. Samozrejme, aj na vidiek dorazili ľudia z miest, hlavne tí, ktorí sa chcú, z akéhokoľvek dôvodu, usadiť práve tu a menia, okrem priemerného veku obyvateľov, aj obraz vidieka. Z mnohých dedín, hlavne v blízkosti veľkých miest, sa stávajú miliónárske štvrte, kde chalúčky na spadnutie sú zrovnané so zemou, aby ustúpili veľkým rezidenciám horných desaťtisíc. Nevadí, že tie domčeky pamätajú ešte časy Františka Jozefa, že tvoria kul-

túrne dedičstvo obce! Našťastie, nie všetci novousadlíci sa takto správajú. Môžeme vidieť mnoho opravených domov, pričom sa zachová ich pôvodná atmosféra. Vidiek možno považovať aj za nositeľa tradícií. Kde inde možno stretnúť ľudí v krojoch, ľudí, ktorí sa pri stretnutí pozdravia, kde inde môžeme vidieť tradičné remeslá? Samozrejme, aj v meste, iba párkrát do roka, keď sa konajú nejaké slávnosti. Vidiek si žije svojím pokojným životom, v mnohých obciach akoby sa zastavil čas. Napríklad, u nás sa miestny obchod vraj nezmenil...

Čo však mesto? Je naozaj také výhodné opustiť malú obec a vrhnúť sa do víru mesta? Roky strávené na sídlisku, ktoré vyzerá zostarnuté a zanedbané viac ako ktorákoľvek obec. Skutočnosť je však taká, že toto zoskupenie deprimujúcich, položených prefabrikovaných činžakov, je domovom tisícok rodín. Srdcom každej dediny, ale aj mesta, kde sa stretávajú ľudia, je napríklad

kostol. Zatiaľ čo na vidieku je nedeľa ozajstným dňom pokoja, idete len tak po chodníku a počujete maximálne kostolné zvony, v meste je aj nedeľa veľmi hektická. Ľudia sa rýchlo nahrnú do kostola a ešte rýchlejšie rozbehnú z kostola, pretože treba rýchlo navariť obed, treba sa ponáhľať, pretože bude veľa ľudí v Kauflande, či v Bille, kde sú určite super akcie, napríklad lacné vajčička... Asi boli naozaj lacné, keď po nich musela kolegyňa zostať pár dní doma... Radšej si dám domáce, od našich sliepok.

Nehovorím o tradíciách v meste, ktoré si ľudia zobrali z dedín. Tradície a remeslá sa prakticky vytratil. Ešte možno stretnúť podomových opravárov daždníkov, ale vzhľadom na to, že toto remeslo robili prevažne Rómovia, aj to akosi upadlo do zabudnutia. Aby som nezabudol na podomového brusiča nožov. Škoda len, že som ho videl iba raz za dvadsať rokov.

Tomáš Hájek

Otázky a námety na diskusiu

Prof. Ružička: Návrat ľudí z miest prináša na vidiek nové prvky.

Kostol, ako centrálny fenomén pre obyvateľov obcí.

Hospodársky fenomén domácej produkcie potravín.

Berecz, O.: Nesmieme v pokroku vidieť zlo.

Demko, P.: Vtipná esej, zo života.

Hollanová, K.: Čím som staršia, tým viac túžim žiť na vidieku.

Jamrichová, H.: Celkom milá esej.

Kmeťová, Z.: Bohužiaľ, mestá sú dnes nevyhnutnosťou a žijeme v čase populačnej explózie.

Polačeková, Z.: Len kostol je centrom diania?

Eseje poslucháčov Fakulty prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, ktoré vyšli v zbierke Rozhovory o človeku a prírode IV., 2007. Vybral a zostavil prof. RNDr. Milan Ružička, DrSc.

Živá planeta aneb sto omylů Václava Klause

Václav Klaus: **Modrá, nikoli zelená planeta. Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?** Dokořán, Praha, 2007, 160 s.

Václav Klaus napsal za posledních patnáct let řadu knížek. V r. 2007 vydal publikaci *Modrá, nikoli zelená planeta*, která se zabývá problematikou klimatických změn a její ústředním heslem je otázka *Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?* Dopouští se zde mnoha chyb, omylů, a také dezinterpretací.

Václav Klaus byl pět let prezidentem České republiky a usiluje o znovuzvolení do této funkce. Proto může mít jeho knížka na občany značný vliv. Úřad prezidenta se v naší zemi těší veliké vážnosti, bez ohledu na osobu, která tento post právě zaujímá.

Téma klimatických změn je navíc komplikované a složité, odborníci musí pracovat s velkou mírou nejistoty. To je důvod, proč může být jednostranně napsaná kniha, jejímž autorem je prezident republiky, velmi zavádějící a matoucí. Ignorováním a bagatelizováním rozsahu a hloubky problému podřívá naši ochotu a vůli jednat.

Již na začátku předmluvy (s. 9) Klaus uvádí, že *„jedna mimořádně teplá zima ... stačí k tomu, aby u některých lidí vznikla dalekosáhlá očekávání ... abychom s počasím něco, a to právě teď, udělali.“*

Pomíňme, že autor zaměřuje počasí za klima, na to už upozornil ministr životního prostředí Martin Bursík. Nikdo, pokud vím, také nevolá po tom, abychom s klimatem *právě teď* něco udělali, protože je to nesmysl. Právě teď můžeme usilovat třeba o snížení emisí skleníkových plynů, změna klimatu je vždy dlouhodobá záležitost, s velkou setrvačností.

Podle zprávy *Stav budoucnosti* (Glenn, Gordon, 2007) bylo během posledních dvanácti let jedenáct roků nejteplejších za uplynulých 150 let. Vůbec nejteplejším byl rok 2005, ale rozhodně se nejednalo o ojedinělý výkyv.

Na s. 15 Václav Klaus tvrdí: *„Soudobý střet o lidskou svobodu ... začíná být veden právě pomocí těchto témat (životního prostředí a globálního oteplování – pozn. P. N.). ... Právě chudší země ... se stávají rukojmím environmentalistů, kteří navrhuji zabrzdit lidský pokrok za nesmírnou cenu.“*

Hned po právu na život je svoboda tím, čeho si lidé nejvíce cení. Ale svoboda znamená také odpovědnost. Na svobodu bez odpovědnosti doplácí především chudší země. Stoupne-li ke konci 21. století hladina oceánu například o 0,5 – 1 m, což se podle předpokladů Mezivládního panelu o změnách klimatu (IPCC) reálně může stát, dají se do